

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

комунального закладу

**«Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижевського»
на п'ять років (серпень 2020 – серпень 2025) та
на один рік (серпень 2020 – серпень 2021)**

Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова бібліотека ім.Д.І.Чижевського» (далі – ОУНБ ім.Д.І.Чижевського) є головною бібліотекою регіону, інформаційним, культурним, освітнім закладом, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та першочерговим завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки.

Метою діяльності ОУНБ ім. Д.І. Чижевського, що визначено в п.2.1. її Статуту, є розвиток національної культури України і соціально-культурний розвиток Кіровоградської області, збирання всіх носіїв інформації, особливо краєзнавчих, забезпечення вільного доступу до документів, які знаходяться в фондах закладу, їх збереження, наукове дослідження та використання з метою розвитку освіти, науки, інформації та духовного збагачення громадян, розширення їх світогляду, допомоги у навчанні та виробничій діяльності, дозвіллі.

Стратегія розвитку ОУНБ ім.Д.І.Чижевського на період до 2025 року (далі – Стратегія) є рамковим документом, що формує бачення, визначає пріоритети, завдання та основні дії для досягнення якісних змін у розвитку закладу.

Метою Стратегії є визначення та реалізація комплексу заходів, спрямованих на забезпечення конституційного права громадян на доступ до інформації, поширення знань, збереження безцінної культурно-духовної спадщини краю, модернізацію матеріально-технічної бази та інформаційно-технічної інфраструктури бібліотек, утвердження європейської системи надання бібліотечних послуг.

Стратегія базується на засадах:

Конституції України, законів України «Про культуру», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про інформацію», «Про обов'язковий примірник документів»;

Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року №385;

Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №219-р;

Державних соціальних нормативів забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 06 лютого 2019 року №72;

Стратегії розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року, затвердженої рішенням Кіровоградської обласної ради від 27 березня 2015 року №716;

Програми економічного і соціального розвитку Кіровоградської області на 2020 рік, затвердженої рішенням Кіровоградської обласної ради від 10 грудня 2019 року №713;

Плану заходів на 2021-2023 роки із реалізації Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки, затвердженої рішенням Кіровоградської обласної ради від 12 березня 2020 року №743;

Обласної програми освітнього та культурного розвитку області на період до 2024 року, затвердженої рішенням Кіровоградської обласної ради від 12 червня 2020 року №782;

Статуту комунального закладу «Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижевського» та ін.

Сьогодні ОУНБ ім.Д.І.Чижевського – одна з найстаріших книгозбірень в Україні, найбільша на Кіровоградщині, яка має універсальний фонд на традиційних та новітніх носіях, зберігає колекції цінних і рідкісних видань; депозитарій видань краєзнавчого характеру.

Бібліотека заснована 2 лютого (15 лютого за старим стилем) 1899 році як Єлисаветградська громадська бібліотека.

У 1992 році бібліотеці присвоєне ім'я видатного земляка Д.І.Чижевського, українського вченого-енциклопедиста, культуролога-славіста, філософа.

Починаючи з 1990-их років працівниками бібліотеки реалізовані перші інноваційні проекти, введення автоматизованих технологій обробки та опису документів; створення електронного каталогу бібліотеки; відкриття бібліотечного веб-сайту (1998 р.) (www.library.kr.ua).

Бібліотека веде он-лайн каталог, поповнює «Цифрову бібліотеку» на власному веб-сайті (<http://library.kr.ua/elib/>), яка містить повнотекстові видання, переважно місцевих авторів та приватних колекцій, а також документів історичного характеру. Усі тематичні розділи веб-сайту систематично наповнюються.

Інформаційне обслуговування користувачів, на запит яких надаються бібліографічні довідки, здійснюють відділи: абонементу; обслуговування користувачів; документів з економічних, технічних та природничих наук; краєзнавства; рідкісних і цінних документів; мистецтв; документів іноземними мовами; інформаційно-бібліографічного обслуговування; «Інтернет-центр».

Документний фонд обсягом понад 800 тисяч примірників - універсального складу 43-ма мовами світу.

Серед колекцій відділу рідкісних і цінних видань найбільшою є колекція О. Ільїна. Вона містить рукописи давньослов'янською мовою XV-XIX століть теологічного та світського змісту, стародруки, серед яких - видання І. Федорова, П. Мстиславця, видання друкарень Києво-Печерської лаври, Острога, Почаєва. У відділі зберігаються книги із приватних бібліотек: вченого, філософа Д.І. Чижевського, композитора К. Шимановського, родинний архів Флоровських, періодичні видання початку XX століття.

У бібліотеці діють інформаційно-ресурсні центри: Центр європейської інформації, «Вікно в Америку», майданчик «ІнтерСвіт» (для людей з вадами зору); Орхуський екологічний центр. Понад 30 років працює кіноклуб «Екран», який демонструє глядачу кращі зразки інтелектуального кіно. Активно працюють розмовні клуби з вивчення української та іноземних мов. Значна увага приділяється обслуговуванню людей з обмеженими можливостями.

Бібліотека успішно розвиває партнерські зв'язки з владою, громадськими організаціями, творчими спілками, іншими інституціями.

Сьогодні Бібліотека - сучасний мегакультурний центр, який є організатором та місцем проведення численних наукових, літературних, мистецьких заходів, яких щороку проводиться понад 1500 для мешканців міста, області та гостей з усього світу.

Стратегічні цілі, завдання та заходи для досягнення якісних змін у розвитку закладу на 2020-2025 роки

Стратегічна ціль № 1. Організація обслуговування користувачів та надання широкого спектру послуг для задоволення різноманітних інформаційних, освітніх та дозвіллевих потреб громадян:

забезпечення вільного доступу до бібліотечно-бібліографічної інформації *(надання вільного доступу до інформації про бібліотечні фонди ОУНБ ім.Д.І.Чижевського та послуги Бібліотеки шляхом розвитку власних інформаційно-комунікативних технологій; розширення аудиторії користувачів через впровадження нових пошукових та довідкових сервісів, зокрема через просування послуг Бібліотеки через вебсайт та соціальні мережі інтернет-спільноти Facebook, YouTube, Twitter, Інстаграм);*

удосконалення системи обслуговування через запровадження нових бібліотечних технологій та сервісів *(впровадження усіх видів бібліотечного мультисервісу, інтерактивного спілкування з користувачами, онлайн-послуг, в тому числі електронного замовлення, віртуальної довідки, віддаленого запису користувачів);*

модернізація внутрішнього простору бібліотеки, наближення фондів до користувачів *(створення комфортного читацького простору, розширення вільних зон доступу до Wi-Fi);*

формування спеціального комунікаційного середовища для людей з обмеженими можливостями *(організація зовнішнього доступу до бібліотеки*

за допомогою спеціальних архітектурних рішень; надання послуг інформаційно-консультативного майданчика для людей з вадами зору «Інтерсвіт»).

Очікуваний результат:

Реалізація напряду передбачає надання широкого спектра послуг для задоволення різноманітних суспільних потреб користувачів.

Стратегічна ціль № 2. Формування, використання та збереження бібліотечних фондів:

всєбічний розвиток універсального бібліотечного фонду на засадах інтеграції всіх видів та форм документів (забезпечення поповнення бібліотечного фонду документами на всіх видах носіїв інформації; акумуляції та зберігання регіонального обов'язкового примірника; співпраця з книговидавничими організаціями, авторами; участь у державних та обласних програмах з книговидання і книгорозповсюдження);

формування електронної бібліотеки (створення власних цифрових продуктів Бібліотеки – Цифрової бібліотеки краєзнавчого спрямування, Електронного музею книги, повнотекстових баз даних краєзнавчого спрямування);

розкриття бібліотечного фонду за допомогою сучасних методів та технологій (запровадження онлайн презентацій бібліотечних ресурсів; розширення інноваційних форм популяризації книги і читання (віртуальні тематичні виставки, буктрейлери, мультимедійні презентації, вікторини, ігри);

наукове дослідження та використання бібліотечних фондів (запровадження систематичного проведення моніторингу інформаційних потреб користувачів, ступеню їхнього задоволення фондом бібліотеки або її конкретного підрозділу, розроблення відповідних заходів щодо активізації читацького інтересу; розвиток бібліотечної реклами, з інформуванням користувачів про новинки книжкового фонду, репертуар періодичних видань, що отримує бібліотека);

збереження бібліотечних фондів (створення цифрових копій рідкісних видань та документів підвищеного попиту; участь у створенні Державного реєстру національного культурного надбання у частині «Книжкові пам'ятки України»; реставрація та консервація рідкісних і цінних документів);

формування фондів публічних бібліотек області через підтримку роботи єдиного для бібліотек Кіровоградської області обмінного фонду (активна участь у всеукраїнській програмі книговидання ДУ «Український інститут книги»; розподіл документів для публічних бібліотек області; консультування бібліотек-учасників всеукраїнської програми поповнення бібліотечних фондів).

Очікуваний результат:

Реалізація напряду передбачає актуалізацію й забезпечення сталого розвитку бібліотечних ресурсів та створення системи універсального доступу до них.

Стратегічна ціль № 3. Розвиток ефективних комунікацій Бібліотеки

активізація соціокультурної ролі бібліотеки у житті місцевої громади (забезпечення діяльності інформаційно-ресурсних центрів Бібліотеки, серед яких: Центр європейської інформації, Орхуський екологічний центр, інформаційно-консультативний гендерний центр, Інтернет-центр, Регіональний тренінговий центр, інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку», дискусійний клуб англійської розмовної мови; майданчик «ІнтерСвіт» (для людей з вадами зору) тощо; розробка соціокультурних програм для соціалізації людей літнього віку та людей з обмеженими можливостями, сприяння реалізації програми «Освіта впродовж життя»; реалізація програм читання, орієнтованих на різні категорії користувачів, у т.ч. бібліотечного Інтернет-проєкту «#Читаймо!», тощо);

налагодження ефективної комунікації між бібліотечною спільнотою та громадськими організаціями, творчими спілками, національно-культурними товариствами, засобами масової інформації з метою розвитку соціального партнерства задля реалізації гуманітарних соціальних проєктів та ініціатив місцевої громади (розширення спектру соціокультурних напрямів співпраці з установами і організаціями, творчими спілками та об'єднаннями громадян; запровадження нових тематичних проєктів; співпраця з профільними громадськими організаціями - Українська бібліотечна асоціація, Кіровоградська регіональна бібліотечна асоціація, ГО «Обласна жіночий інформаційний центр» (ОЖІЦ) та ін. шляхом проведення спільних заходів, участі у спільних програмах, конкурсах, проєктах);

активне представлення діяльності Бібліотеки у ЗМІ (розробка іміджевих піар-кампаній, розвиток партнерства з медійними організаціями); розвиток міжнародних професійних зв'язків.

Очікувані результати:

Реалізація напряду сприяє створення позитивного іміджу бібліотеки як сучасного центру інформації, відкритого місця для навчання, розвитку, комунікації та соціальної інтеграції.

Стратегічна ціль № 4. Розвиток та модернізація інформаційних технологій:

забезпечення якісної роботи власного електронного каталогу і баз даних, в т.ч. on-line (архівування різноманітних даних, розташованих на серверах Бібліотеки, в тому числі архівного збереження внутрішніх даних бібліотеки, бібліографічних та інших баз даних; забезпечення резервного збереження цифрових даних і документів Цифрової бібліотеки та веб-серверу сайту Бібліотеки);

інформатизація бібліотечних процесів, впровадження новітніх технологій у роботу Бібліотеки (розвиток та модернізація веб-сайту Бібліотеки; впровадження реєстрації користувачів бібліотеки через онлайн

сервіси; впровадження електронного квитка, електронного обслуговування читачів, технології штрих-кодування у процесі обслуговування користувачів (за умови фінансування);

подальше формування та розширення інфраструктури цифрового бібліотечного обслуговування (оцифрування краєзнавчого ресурсу періодичних видань (газет), оригіналів рідкісних і цінних книг, газет, атласів, альбомів та інших документів шляхом виведення їх з обігу та надання доступу до електронного фонду користування);

формування у користувачів цифрової грамотності та інформаційної культури (створення у Бібліотеці найбільш сприятливих умов для навчання навичкам цифрової грамотності, інформаційного консультування, організації інтелектуального дозвілля);

оновлення технічних засобів Бібліотеки (оновлення парку сучасної комп'ютерної техніки бібліотеки; мережевого обладнання; сканерів; принтерів; МФО тощо);

розвиток корпоративних зв'язків між бібліотеками області за різними напрямками інформаційно-бібліографічної діяльності (продовження роботи Центрально-українського корпоративного каталогу; активізація роботи Кіровоградського регіонального корпоративного каталогу у напрямку створення повнотекстових краєзнавчих баз даних).

Очікувані результати:

Реалізація напряму передбачає створення сучасної інформаційно-технологічної інфраструктури бібліотек відповідно до міжнародних стандартів для надання якісних бібліотечно-інформаційних послуг та універсального доступу до інформації.

Стратегічна ціль № 5. Розвиток матеріально-технічної бази Бібліотеки та створення комфортного безпечного бібліотечного середовища:

поліпшення матеріально-технічної бази бібліотеки (розробка проектно-кошторисної документації на капітальний ремонт будівлі Бібліотеки та його проведення (за умов фінансування); проведення поточного ремонту приміщень, інженерних мереж, систем опалення водопостачання та водовідведення; створення належних санітарно-побутових умов для користувачів та персоналу бібліотеки);

оновлення технічних засобів (придбання сучасного палітурного обладнання, системи для конференц-зв'язку, демонстраційного обладнання для 3D-фільмів, музичного центру для проведення культурно-просвітницьких заходів, міні АТС, техніки для догляду за прибудинковою територією, автомобіля для забезпечення виїздів до публічних бібліотек області з метою надання методичної допомоги та своєчасного перерозподілу книг, що надходять за всеукраїнською програмою «Українська книга» (за умови фінансування);

модернізація бібліотечного обладнання (придбання сучасного мобільного обладнання для розміщення фонду бібліотеки (стелажі для документів (книг, журналів); книжкові вітрини, дошки оголошень і стенди;

ящики для каталогів та картотек; різноманітні шафи, столи читацькі, письмові і журнальні; різноманітні м'які меблі тощо) (за умови фінансування);

створення комфортного бібліотечного середовища з урахуванням потреб користувачів (розробка сучасного дизайну бібліотечного простору; зонування приміщень бібліотеки для надання нових послуг, орієнтованих на певні групи користувачів);

пошук додаткових джерел фінансування (розширення переліку надання платних послуг; пошук та участь у грантових програм міжнародних благодійних фондів).

Очікувані результати:

Реалізація напряду передбачає створення сучасної матеріально-технічної бази Бібліотеки та забезпечення її належного безпечного функціонування з урахуванням потреб користувачів та працівників.

Стратегічна ціль № 6. Забезпечення професійного розвитку персоналу бібліотек з використанням нових форм та новітніх технологій:

сприяння залученню до професії активної, творчої та ініціативної молоді (заклучення договорів про співпрацю із ВНЗ, що готують фахівців для роботи в бібліотечних закладах; забезпечення проведення стажування студентів ВНЗ на базі бібліотек області);

оновлення існуючої системи підвищення кваліфікації шляхом впровадження сучасних технологій оновлення існуючої системи підвищення кваліфікації шляхом впровадження сучасних технологій (впровадження системи дистанційного навчання бібліотекарів (онлайн-конференції, вебінарів); проведення консультацій для бібліотекарів з використанням платформи Zoom; участь у всеукраїнських інтернет-конференціях, вебінарах);

активізація проведення наукових та соціологічних досліджень, спрямованих на розв'язання нагальних проблем розвитку бібліотечно-інформаційної сфери (вивчення, узагальнення та впровадження в практику кращого досвіду роботи бібліотек області; проведення регіональних бібліотечних досліджень та участь у всеукраїнських дослідженнях; запровадження проведенню соціологічних досліджень Бібліотеки через використання інтернет-ресурсів);

науково-методичний супровід розвитку бібліотек в умовах структурних змін (проведення обласних заходів з метою підвищення фахового рівня працівників бібліотек, виявлення та поширення кращого досвіду; організація навчально-методичних та моніторингових виїздів до бібліотек області, а також масштабних заходів для громад за межами бібліотеки; підготовка методичних матеріалів про діяльність бібліотек в нових умовах, поширення його серед бібліотек області);

організація безперервної освіти спеціалістів бібліотек області на базі Регіонального центру підвищення кваліфікації Кіровоградської області,

Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Української бібліотечної асоціації, бібліотек області тощо.

Очікувані результати:

Реалізація напряду передбачає актуалізацію системи знань, умінь, навичок працівників бібліотек і трансформацію системи їх безперервної освіти відповідно до міжнародних стандартів, та їх використання для забезпечення наукового супроводу бібліотечно-інформаційної діяльності для якісних трансформацій і сталого розвитку бібліотек області.

Короткостроковий план дій на 2020-2021 роки

Стратегічна ціль № 1. Організація обслуговування користувачів

- просування послуг Бібліотеки через вебсайт та соціальні мережі інтернет-спільноти Інстаграм;
- впровадження онлайнових послуг Бібліотеки, в тому числі електронного замовлення, віртуальної довідки, віддаленого запису користувачів;
- розширення інноваційних форм популяризації книги і читання (віртуальні тематичні виставки, буктрейлери, мультимедійні презентації, вікторини, ігри).

Стратегічна ціль № 2. Формування, використання та збереження бібліотечних фондів

- формування відкритого цифрового ресурсу історико-культурної спадщини регіону, створення повнотекстових баз даних краєзнавчого спрямування «Історія створення та розвитку Всеукраїнського свята театрального мистецтва «Вересневі самоцвіти», формування регіональної колекції «Літопис культурної спадщини Кіровоградщини» тощо;
- розвиток бібліотечної реклами, з інформуванням користувачів про новинки книжкового фонду, репертуар періодичних видань, що отримує бібліотека, основні події та заходи для користувачів бібліотеки;
- активна участь у всеукраїнській програмі книговидання Державної установи «Український інститут книги», розподіл документів для публічних бібліотек області, консультування бібліотек-учасників всеукраїнської програми поповнення бібліотечних фондів.

Стратегічна ціль № 3. Розвиток ефективних комунікацій Бібліотеки

- забезпечення діяльності інформаційно-ресурсних центрів Бібліотеки, серед яких: Центр європейської інформації, інформаційно-консультативний гендерний центр, Орхуський екологічний центр, інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку», дискусійний клуб англійської розмовної мови, Інтернет-центр, Регіональний тренінговий центр, програм електронного врядування, соціалізації людей літнього віку та людей з обмеженими можливостями «Освіта впродовж життя», програм читання,

орієнтованих на різні категорії користувачів, у т.ч. бібліотечного Інтернет-проєкту «#Читаймо!»;

- інформаційно-консультативна робота з учасниками АТО/ООС та членами їх сімей, внутрішньо переміщеними особами;
- співпраця с профільними громадськими організаціями - Українська бібліотечна асоціація, Кіровоградська регіональна бібліотечна асоціація, ГО «Обласна жіночий інформаційний центр» (ОЖІЦ).

Стратегічна ціль № 4. Розвиток та модернізація інформаційних технологій

- розвиток та модернізація веб-сайту бібліотеки;
- оцифрування краєзнавчого ресурсу періодичних видань (газет) з метою забезпечення його зберігання та можливостей широкого доступу для користувачів, у т.ч. онлайн.

Стратегічна ціль № 5. Розвиток матеріально-технічної бази Бібліотеки та створення комфортного безпечного бібліотечного середовища

- оновлення парку комп'ютерної техніки бібліотеки;
- створення належних санітарно-побутових умов для користувачів та персоналу бібліотеки;
- пошук та участь у грантових програмах міжнародних благодійних фондів тощо.

Стратегічна ціль № 6. Забезпечення професійного розвитку персоналу бібліотек з використанням нових форм та новітніх технологій

- заключення договорів про співпрацю із ВНЗ, що готують фахівців для роботи в бібліотечних закладах, забезпечення проведення стажування студентів ВНЗ на базі бібліотек області;
- впровадження системи дистанційного навчання бібліотекарів (онлайн-конференції, вебінари тощо); проведення консультацій для бібліотекарів з використанням платформи Zoom; участь у всеукраїнських інтернет-конференціях, вебінарах.

Обсяг фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для реалізації Стратегії, здійснюється за рахунок і в межах коштів державного та місцевого бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством, коштів міжнародної технічної допомоги та грантів українських і міжнародних організацій.

Стратегія забезпечує розвиток КЗ «Обласна універсальна наукова бібліотека ім.Д.І.Чижевського» та бібліотек області як сучасних закладів, послуги яких відповідали б вимогам нового часу та задовольняли інформаційні, освітні та дозвілєві потреби користувачів, за допомогою традиційних та впровадження новітніх технологій, форм обслуговування.

Валентина Животовська